

BIBLIOTECA
UNIV. SUP. ION. I. CARACULESCU
CZEL. PAG. FI. CL. 451. - GIERU
INV. Nr. 9916 19 75

LUCEAFARUL

REVISTA PENTRU

LITERATURA SIARTA

Anul XIV.

No. 1.

București, 1 Ianuarie 1919.

APARE DE DOUA ORI PE LUNA

P72

Bibli. Inst. de Inv. Superior Sibiu
INV. Nr. 93025 1978

INV 2010

Prețul 3 lei.

Adunarea națională dela Alba-Iulia

După intrarea României în războiu situația românilor din Ardeal și Țara Ungurească a devenit cu totul iusupportabilă. Așa numiții „bărbați de stat” dela Budapesta, bântuiți de o nemăi pomenită *miopie politică*, aflară că ar fi sosit momentul, să sape de zor groapa elementului românesc, fără a se gândi măcar o singură clipă, că în groapa aceasta s'ar putea întâmpla să cadă tocmai Ungurii.

Intervenția armatelor americane a produs pe frontul apusean o astfel de schimbare fericită, care a zdrobit numai decât trufia fără margini a Nemților și Ungurilor și increderea lor oarbă într'o apropiată biruință definitivă a puterilor centrale. Neamurile asuprite din monarhia austro-ungară, al căror glas a fost cu totul năbușit în cursul celor patru ani de războiu, începură a-și accentua acum cu îndrăzneală tot mai mare nemulțumirea față de monarhia, care le ținuse atâta timp întemnițate în cuprinsul hotarelor sale, precum și legitimele lor postulate privitoare la libertatea și unitatea națională atât de mult dorită. Când a pătruns în părțile ardelenesti vestea, că și comitetul național-român a hotărât, în ședința sa din Oradea Mare (12 Oct. 1918), să se desfacă de Ungaria, pășind pe aceeași cale a demnității și suveranității naționale, pe care o indicară de mai înainte prin admirabila lor atitudine bărbătească Cehii și Iugoslavii, — întreg poporul românesc a fost cuprins de bucurie nespūsă. Toți, cu mic cu mare, așteptau nerăbdători ziua, în care va răsuna declarația deputaților Români în parlamentul din Budapesta, începând prohodul Ungariei milenare și al nenorocitei „idei de stat unitar național maghiar”... Bucuria a sporit și mai mult, când s'a văzut că și Slovacia fac declarație la fel cu a Românilor și chiar deputatul Sibiiului, Rudolf Brandsch, exprimă în numele elementului săsesc și german dorințe în câțva similare.

Asupra unui singur lucru au rămas însă oamenii cam nedumeriți: după declarația de rămas bun dela guvernul și parlamentul Ungariei pentru ce n'au plecat deputații imediat din Ardeal, să facă pregătirile necesare pentru adunarea națională? Căci toți Români ardeau de dorința de a se ști cât mai în grabă desfăcuți de țara, care îi împilase peste 1000 de ani. Deaceea tratativele dela Arad cu ministrul Oscar Iăszai au fost urmărite pretutindeni în cercurile românești cu adevărată teamă, nu cumva să ducă la vreun rezultat, care ar fi în stare să zădărnicească ori să întârzie realizarea dorinței sfinte după unitatea națională a tuturor Românilor... (Ca o manifestare spontană cu totul caracteristică pentru felul de judecată al poporului român din Ardeal notez aci cuvintele, pe cari le-am auzit a doua zi după izbucnirea revoluției, dela un soldat — Toma Drașovean din Cunța, — care se întorcea către casă într'un tren supraîncărcat de tovarăși de-ai lui. „Să știi, părinte, că se face acum o nuntă, cum nu s'a mai pomenit nici când; și-a măritat Impăratul Verde fata după feciorul Impăratului Roșu. Deaceea suntem așa de veseli, că toți mergem la nuntă.”

Adunarea națională dela Alba-Iulia, cu toate că s'a ținut într'un timp așa de nepotrivit, când drumurile erau troenite de zăpadă și circulația cu trenul foarte anevoioasă, a reușit peste orice așteptare. Interesul poporului pentru hotărârea epocală, pe care o așteptă dela adunarea aceasta, a fost atât de mare, încât au venit cu zecile și sutele de mii din cele mai îndepărtate ținuturi: și din Banatul ocupat de Sârbi, ca și din Maramurașul, Sătmarul, Sălăgiul și Bihorul îndepărtat, până și din Ugocea. Cei ce n'au încăput în trenuri, au venit pe jos sau în căruțe. Drumurile dela Sibiiu peste Săliște, Mercurea, Sebeș către Alba-Iulia erau îm-

pestritate în preziua adunării cu cetele frumoase ale călăreților din Poiana și cu un foarte mare număr de căruțe din toate satele comitatului Sibiu, cari sub flamura mândrului nostru tricolor alergau spre Alba-Iulia, cu adevărat ca la un ospăț fără seamăn. Țăranii din Aciliu ziceau: „mergem cu toții la Bălgrad să auzim, ce spun și ce hotărâsc domnii noștri și de s'a întâmplă să zică vreunul altfel, decum dorim noi, îl pușcăm pe loc”...

Dar cui putea să-i treacă prin minte alt gând și prin inimă altă simțire decât aceea, care însufleția milioanele de Români? Sau cine ar fi cutezat să se împotrivescă dorinței, care isbucniă cu putere elementară din toate piepturile, umplând văzduhul de strigătele bucuriei: *Trăiască România Mare!*

În dimineața zilei de 1 Decembrie 1918 n. pe stradele orașului Alba-Iulia numai cu mare greutate te mai puteai strecură. După serviciul divin la care s'a cântat în loc de priceasnă „Deșteaptă-te Române” și „Marșul legionarului român”, s'a început defilarea grupurilor desfășurate pe sub poarta lui Mihaiu Viteazul către câmpia în care avea să se țină adunarea populară, iar cei 2000 de reprezentanți ai cercurilor electorale, ai bisericilor și diferitelor așezăminte s'au întrunit în sala casinei militare din cetate. Mulțimea, care trecea peste 100.000, a ascultat cuvântările episcopului Miron Cristea, Dr. Iuliu Hossu și ale d-lor Dr. Aurel Vlad, Dr. Aurel Lazăr, Dr. Saftu, Dr. S. Dragomir, despre însemnătatea cea mare a zilei și a hotărârei de alipire la România Mare. Iar în adunarea reprezentanților punctele de culminațiune au fost discursurile d-lor Vasile Goldiș și Dr. Iuliu Maniu. D-nul Goldiș, în motivarea proiectului de rezoluțiune, a făcut o expunere sumară a dezvoltării noastre naționale, stăruind în deosebi asupra faptului că „veacuri de-a rândul poporul românesc, adevăratul și legitimul proprietar al pământului, ce fusese odată Dacia romană, a fost socotit

străin și sclav pe pământul său strămoșesc. Iar când după suferințe de secole din depărtatul Apus dela dulcea soră latină, care pășește în fruntea ginților spre lumina desăvârșirii, a sosit și în munții noștri duhul libertății, egalității și frățietății, când credeam să înviem la libertate prin întocmirile create de lumea nouă, vechii noștri asupritori s'au înfrățit cu Impăratul, pe care ei îl detronaseră, cu Impăratul, pentru care noi vărsasem sângele nostru cu credință, și aceste două puteri ne-au robit din nou. Umbra indurerată a Regelui munților, a scumpului nostru Iancu, rămâne pentru vecie clasică dovadă a legendarei ingrătinii *habsburgice*. Împotriva voinței noastre au unit Ardealul nostru cu Țara Ungurească și printr'un constituționalism fals și mincinos ne-au despoiat de libertatea culturii, ne-au desființat politicește, bisericile noastre le-au aservit tendinței lor de opresiune și ne-au făcut imposibil progresul economic, prin care am fi putut să ne apărăm împotriva năvălirii oardelor străine pe pământul părinților noștri.”...

Acest strașnic rechizitor îl încheie apoi astfel: „Înaintașii noștri pe Câmpul Libertății în 1848 au hotărât așa: Națiunea română depune jurământ de credință către Impăratul, către patrie și către națiunea română. Impăratul ne-a înșelat, patria ne-a ferecat și ne-am trezit, că numai credința în noi înșine, în neamul nostru românesc ne poate mântui. Să jurăm credință de aci înainte numai națiunii române, dar tot atunci să jurăm credință tare civilizațiunii umane. Câtă vreme vom păstra aceste credințe, neamul nostru va trăi, se va întări și fericiți vor fi urmașii noștri până la sfârșitul veacurilor.”

Iar d. Iuliu Maniu spre a da o justificare deplină hotărârii, care urmă să fie adusă cu cea mai mare însuflețire, a spus că „unirea tuturor Românilor într'un singur regat și într'un stat nedespărțit este nu numai un ideal sfânt, izvorit din tre-

Lucie

C. Resu: FATA DELA JIU

cutul nostru și din comoara vieții noastre sufletești, ci este și un drept indiscutabil al nostru, în baza ființei noastre naționale unitare. Noi, fiii națiunii române de pretulindeni suntem de aceeași obârșie, de aceeași fire, cu o singură și unitară limbă și cultură și suntem încălziiți de aceleași tradiții sfinte și de aceleași aspirații mărețe. Când toate acestea sunt unitare, poate încerca cineva să împiedece manifestarea acestei unități și în ce privește viața politică, sufletește de mult înfăptuită?

... Noi privim înfăptuirea unității noastre naționale ca un triumf al libertății omenești. Noi nu voim să devenim din asupriți, asupritori. Noi voim să intronăm pe aceste plaiuri libertatea tuturor neamurilor și a tuturor cetățenilor.“

Cuvintele d-lui Maniu au fost des subliniate de aplausele unanime și însuflețite ale adunării. Au întâmpinat aprobare generală și următoarele constatări: „Pătura socială cea mai puternică a neamului românesc este țăranul român agricultor. Toate aceste haine negre și frunți luminate, cari le vedem aici, au ieșit din poporul nostru țăran. Nu este aici nici unul între noi a cărui obârșie nu ar fi la plugul românesc, la brazda țăranului român, sfințită de suferințele nesfârșite, decât cari numai credințele i-au fost mai mari. De aceea de gândirea politică a neamului românesc a fost strâns legată străduința de a făuri o soartă mai bună țăranului român. O reformă agrară radicală, care să dea pământ țăranului român și să facă posibilă concentrarea întregii sale forțe la o producțiune cât se poate de intensă, a fost totdeauna o țintă bine precizată a luptelor politice românești“.

După cuvântările d-lor Goldiș și Maniu adunarea votează cu unanimitate și într'un entuziasm nemărginit, următoarea rezoluțiune:

Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Bănat și Țara ungurească, înfățișăți prin reprezentanții lor,

în numele întregului neam românesc la Alba-Iulia, în 18 Noemvrie st. v., adică 1 Decemvrie st. n., decretează unirea acelor Români cu România.

(Uragan de aplause, strigăte: „Să trăiască! Trăiască România Mare!“ Lumea se scoală în picioare, mâinile se ridică, aclamează cu pălării și căciuli. Plânsete, bat din picioare în podiu, doamnele flutură batiste în aer. E un entuziasm indescriptibil).

Adunarea națională declară unirea cu România, cu drept irevocabil și inalienabil a întreg teritoriului locuit de Români, inclusiv Bănatul și toate ținuturile cuprinse între granițele naturale, ca Dunărea și Tisa. (Voci: Trăiască; aclamațiuni, aprobări).

Până la adunarea constituantă, aleasă pe baza volului egal, universal și secret se rezervă autonomia.

Din partea adunării naționale, în legătură cu aceasta se proclamă ca principii, următoarele:

1. *Deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va conduce în limba lui proprie prin indivizi aleși din sânul lor și în proporție cu numărul lor.*

2. *Egala îndreptățire și deplina libertate confesională în stat. (Voci în sală: Noi să ne unim!)*

3. *Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic. Votul obștesc, direct, egal, secret pentru ambele sexe (Voci: Trăiască femeile! trăiască! aclamațiuni la galerie: doamnele flutură batistele), pentru toți cei în vârstă de 21 de ani. La reprezentanțele din comune se vor alege județi din loc.*

4. *Desăvârșită libertate de presă. Libera propagandă a tuturor gândirilor omenești.*

5. *Reformă agrară radicală. Se va face conscripția tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. Desființând fideicomisele și în temeiul de a micșora latifundiile, i se va face posibil fiecăruia să-și formeze o proprietate de pământ arător, pășune, cel puțin atât, cât să poată munci el cu familia lui. Principiul conducător*

este promovarea nivelării sociale, și potențarea producțiunii.

6. Muncitorimea industrială se va trata ca și în statele industriale cele mai avansate din apus.

7. Adunarea națională dă expresiunea dorinței sale ca la congresul de pace, dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru neamurile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul, ca mijloc pentru regularea relațiilor internaționale. (Aclamațiuni, aprobări. Trăiască).

8. Adunarea națională își salută pe conștrații din Bucovina și Basarabia, scăpați din jugul robiei monarhiei austro-ungare și Rusiei.

9. Adunarea națională salută cu iubire națiunile: ceho-slovacă, austro-germană, iugoslavă, polonă și rusească și hotărăște, ca acest salut al său să se transmită fără amânare.

10. Adunarea națională se închină cu smerenie înaintea memoriei soldaților români căzuți pe câmpurile de luptă.

11. Adunarea națională dă expresiune mulțămitei și recunoștinței către guvernele tuturor puterilor aliate cu România, cari împreună au înfrânt cerbicia unui dușman, pregătit de mulți ani, și cari au scăpat civilizațiunea din ghiarele barbariei.

12. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Bănat și Țara ungurească adunarea națională propune instituirea unui Mare Sfat național român, pentru ca națiunea să fie reprezentată față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile necesare.

În sensul punctului 12 se aleg, la propunerea d-lui Vaida, 150 membri ai marelui sfat național român, iar adunarea națională împuternicește conducerea marelui sfat, ca numărul acesta să-l sporească ulterior până la 250, îngrijind ca toate păturile națiunii să-și aibă reprezentanți în marele sfat în număr corăspunzător.

În 2 Decembrie membrii marelui sfat

național au și ținut cea dintâi ședință în sala tribunalului din Alba-Iulia, alegând consiliul dirigenț, constător din 15 membri precum și o delegație de 4 membri (Dr. Miron Cristea, Dr. Iuliu Hossu, V. Goldiș și Dr. Vaida) spre a prezenta hotărârea adunării naționale M. S. Regelui Ferdinand, corpurilor legiuitoare române și reprezentanților din București ai puterilor aliate.

În cele spuse până aci, sunt schițate în mod sumar momentele de căpetenie ale Adunării naționale din Alba-Iulia, care însemnează cea mai minunată zi de triumf și de sărbătoare în viața românilor ardeleni și a românismului întreg. Ordinea impunătoare, în care s'a înfățișat poporul nostru la această zi de serbare, a pus în uimire pe toți. Iar participarea fraților din Basarabia, din Bucovina și din Regat a contribuit să pecetluiască pe vecie unirea tuturor Românilor într'un singur stat.

După rânduiala sfintei noastre biserici dreptmăritoare la serviciile divine ale sărbătorilor mari se cetesc așa numitele „paremii“, cari sunt spicuri alese din cărțile sfinte.

La sărbătoarea națională din Alba Iulia, — dacă iuțea fulgerătoare a evenimentelor ar fi permis — s'ar fi convenit să se cetească astfel de paremii din minunata carte a lui Nicolae Bălcescu: „Românii sub Mihai-Vodă Viteazul“, căci în cursul timpului cartea aceasta, în multe privințe, s'a îmbrăcat în aureola cărților sfinte ale literaturii noastre naționale,

De aceea ar fi fost potrivit să se cetească capitolul despre *Unitatea națională*, ca toată suflarea românească adunată acolo să se fi desfășurat ascultând descrierea măiastră a lui Bălcescu despre frumusețile Ardealului nostru, despre îndelungatele suferințe și legitimele aspirațiuni ale națiunii române și despre acea neuitată zi de *Luni, 1 Noemvrie 1599*, când a intrat Mihai Viteazul cu toată strălucirea triumfală a învingătorului în ca-

pitala Ardealului, în Alba Iulia. „Mihai ajunsese atunci — cum scrie Bălcescu — în culmea slavei și a măririi ce el visase. Cinci ani trecuse, de când el trăsesese sabia spre a apăra țara sa de tirania turcească și după o mulțime de eroice triumfuri, respinse potopul turcesc departe de dânsul și de întreaga Europă creștină. Nu numai atât! El voi a-și crea o patrie mare, pe cât ține *pământul românesc* și norocul ajutându-l, în câteva luni Ardealul, Moldova și o parte din Banat sunt unite cu Țara Românească... Independența absolută ar fi urmat fără îndoială. Mihai realizase acum visarea iubită a Voevozilor mari ai Românilor. *Acum Românul s'a înfrățit cu Românul și toți au una și aceeaș patrie, una și aceeaș cârmuire națională*, astfel precum ei n'au fost din vremile uitate ale vechimei. *Statul acesta nou are hotare naturale de minune; el e destul de puternic*, pământul său destul de binecuvântat de cer, locuitorii săi numeroși și în parte omogeni; el poate trăi, a stă de sine și a se apăra împotriva năvălirilor străine. Mihai avea destulă înțelegere spre a constitui acest stat, ale cărui hotare le trăsesese cu sabia sa. Dar spre a așeza bine temelile și a usca tencuiala acestei zidiri, prea grabnic făcută, îi trebuia vreme; și vremea îi fu de lipsă. El n'apucase încă a încununa zidirea sa d'abia ridicată și iată glasul cobitor al clopotului restriștei sună cu tărie și din toate părțile, înversunați aleargă dușmanii săi, mii de mii și toți într'una spre a-l dărâma. *Vai! căci nu ne-am putut opri aci, în culmea triumfului nației române, sporind împreună cu noi și timpul și istoria*“.*)

Unde ar fi acuma națiunea noastră, la ce culme de progres, la ce treaptă de putere și dezvoltare, dacă soarta nu ar fi fost atât de nemilostivă și de tirană față de marea alcătuire a nemuritorului

Mihai-Voevod? În locul nenorocitelor sbuciumări și sfâșieri între frați, în locul robiei seculare și al suspinelor inecate în lacrimi de jale, ar fi incolțit pretutindeni sămânța de aur a vieții naționale deplin slobode, a dragostei și înfrățirii românești, pornirea spre solidaritate și înălțătorul indemn spre o vieță sufletească superioară, care numai în atmosfera binecuvântată a libertății și independenței naționale este cu putință.

Dar în staturile necuprinse ale Provedinței, aceste trei secole și mai bine, au fost altfel întocmite pentru națiunea noastră: potop de nenorociri și suferințe au revărsat din noianul lor asupra îndureratului nostru Ardeal, ca și asupra celorlalte țări și ținuturi românești. Toate suferințele și nenorocirile de veacuri le-a știut însă purta poporul nostru cu multă răbdare creștinească. Și astfel din vârtejul durerilor el și-a făcut o adevărată școală a virtuții; și-a întărit credința și nădejdea, și-a înălțat cugetul, și-a oțelit sufletul, ca să poată vâsli biruitor peste toate valurile protivnice până la *plinirea vremii*, până când s'a milostivit Atotputernicul Dumnezeu a incopciă iarăș firul dezvoltării istorice acolo, unde el a fost rupt în mod atât de brusc în dimineața zilei de Duminecă 19 August 1601, când Beauri, omul lui Basta, pătrunzând în cortul lui Mihai pe câmpia Turzii, a ucis în mod mișelesc pe viteazul Domn al tuturor Românilor.

Să nu cărtim însă contra Provedinței pentru suferințele din trecut. Ci mai bine să cercăm a da glas simțămintelor noastre de adâncă și nemărginită mulțămire pentru darul desăvârșit și pentru nemăsurata milostivire a Tatălui Ceresc, care în aceste zile ne-a învrednicit să înfăptuim din nou idealul unității noastre naționale, coborându-l din înălțimea sferelor albastre, unde a plutit atâta timp înfășurat în vraja de taină nepătrunsă a inimilor noastre, pe tărâmul realității.

Această înfăptuire va fi acum durabilă și definitivă, căci ea nu se sprijinește

*) N. Bălcescu: Istoria Românilor sub Mihai-Vodă Viteazul, ediție nouă întregită de Alex. Lăpedatu, București 1908, p. 319.

numai pe sabia vitează și pe mintea înțeleaptă a unui voevod, ci se întemeiază pe rezultatele clare, pe *legile firești ale evoluției istorice* și pe elementele constitutive ale națiunii noastre, cari sunt: *trecutul milenar*; teritoriul unitar și compact; rasa traco-romană; limba și legea românească; datinele, obiceiurile, tradițiile și aspirațiunile sfinte tuturor Românilor, și mai presus de toate *conștiința noastră națională*, fără de care ar fi șubrede și nesigure toate celelalte elemente.

Aceasta să ardă ca o flacără pururea vie în sufletul tuturor fiilor națiunii noastre! La lumina ei să se îmbrățișeze toate cu-

getele, de căldura ei să se pătrundă toate inimile, la chemarea ei să se încordeze toate brațele spre muncă și luptă românească triumfătoare! Atunci binecuvântarea lui Dumnezeu ne va însoți în toate năzuințele noastre sfinte și *clădirea unității naționale, care s'a desăvârșit prin hotărîrea dela Alba Iulia, va deveni prin virtutea tuturor fiilor națiunii noastre, atât de trainică și puternică, încât nici porțile iadului nu o vor birui pe dânsa.*

Așa trebuie să fie, căci dreptate și judecată face Dumnezeu tuturor celor apăsăți!

Dr. I. Lupaș.

Agapă eroică.

*Nu cerem chipuri în aramă
Și nici în marmori de statui,—
Vecia nu-i a nimănui
Căci moartea toate le dăramă.
Dar va trăi nemuritor
In vieața celor fără număr
Cine-a căzut purtând pe umăr
Ideia tuturor.*

*Semeți rămânem, și'n pofida
Durerii, stăm înfipși aici:
Ea face pustnici din voinici,
Din țara noastră Tebaida.
Ca la un vechiu ospăț senin,
Noi strânși în valea funerară
Topim această clipă rară
In cupele cu vin,*

*Ce repede renunți la toate
Când moartea-ți piue'n auz
Fanfare stranii de obuz
Și clipele ți le socoate!
Sus inimile! Vă'ntrerup
Pahare'n clinchet de pahare;
Doar clinchetul e-o fulgerare
Că mai trăim în trup.*

*Deci, toarne-și sorțile amarul
Ce face din viteaz martir:
In mână ținem un potir —
Sus inimile! Sus paharu!
Să-l bem cu sete de eroi,
Să-l bem râzând! Ce guri nebune
Ar cutezà o rugăciune
Să-l treacă dela noi?*

*Revin isprăvile uitate
Cu cei ce'n clipa morții fac
Ospăț ca vechiul rege dac
In cotropila lui celate.
El beà și hohotia'n necaz
Și el creșteà, sorbind veninul,
Mai uriaș decât Destinul,
Râzându-i în obraz.*

*Iar cel, pe care azi îl bântui,
E neamul regelui de-atunci:
Etern, ca ierburile'n lunci,
El va renaște din pământu-i
Și toată lumea celor foști
Te-o råde'n lumile urmașe
Că'n fiii noștri, Ucigașe,
Va să ne recunoști!*

Nichifor Crainic.

Teodorescu-Sion : RETRAGEREA (Dobrogea)